

W stronę samopodtrzymywalności regionów

Perspektywa strategii
inteligentnych specjalizacji

Maciej Tarkowski

W stronę samopodtrzymywalności regionów

**Perspektywa strategii
inteligentnych specjalizacji**

Recenzent
Prof. dr hab. Paweł Churski

Redaktor Wydawnictwa
Jolanta Stecewicz

Projekt okładki i stron tytułowych
Jan Rutka

Skład i łamanie
Łukasz Gwizdała

Publikacja dofinansowana ze środków Prorektora Uniwersytetu Gdańskiego
ds. Badań Naukowych w ramach Programu Humanistyki Gdańskiej,
Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego oraz
Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-752-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

1. Wstęp	9
1.1. Przesłanki podjęcia tematu	9
1.2. Cele, hipotezy i zakres pracy	13
1.3. Podstawowe terminy	19
1.4. Materiały źródłowe i metody badawcze	22
1.5. Układ pracy	28
2. Samopodtrzymywalność jako proces transformacji	33
2.1. Geneza badań nad samopodtrzymywalnością	33
2.2. Samopodtrzymywalność a rozwój zrównoważony	35
2.3. Transformacja do samopodtrzymywalności	40
2.4. Główne nurty badawcze	47
2.5. Geografia transformacji do samopodtrzymywalności	54
2.6. Ramowe ustalenia teoretyczno-koncepcyjne	60
3. Regionalny wymiar samopodtrzymywalności	63
3.1. Samopodtrzymywalność w wybranych koncepcjach rozwoju regionalnego	63
3.1.1. Czynniki rozwoju regionalnego	63
3.1.2. Rodzaje wiedzy i ich gospodarcze znaczenie	66
3.1.3. Innowacje i ich rola w rozwiązywaniu problemów nieoswojonych	70
3.1.4. Bliskość geograficzna jako moderator innowacyjności	76
3.1.5. Przedsiębiorcze odkrywanie i inteligentna specjalizacja	79
3.1.6. Samopodtrzymywalna konkurencyjność	83
3.1.7. Zawodność rynku	84
3.2. Niedoskonałość polityki regionalnej jako czynnika transformacji	86
3.2.1. Doświadczenia terytorializacji polityki innowacyjnej	86
3.2.2. Heterogeniczność pól społecznych	88
3.2.3. Stabilność systemu politycznego	90
3.2.4. Zawodność polityki	91
3.3. Region jako terytorialny system społeczny	93
3.4. Regionalny system innowacji	95
3.5. Ewolucja struktury gospodarczej regionu	98
3.5.1. Mechanizmy ewolucji ścieżek rozwojowych	98
3.5.2. Perspektywa wielopoziomowa	102

3.6. Model teoretyczno-koncepcyjny analizy procesu transformacji regionu do samopodtrzymywalności	108
4. Regionalne strategie inteligentnych specjalizacji	115
4.1. Teoretyczne podstawy terytorializacji polityki innowacyjnej	115
4.2. Instytucjonalne ramy terytorializacji polityki innowacyjnej	116
4.3. Istota i funkcje strategii	119
4.4. Model formułowania, wdrażania i ewaluacji	123
4.5. Implementacja strategii w świetle przeglądu literatury	137
4.6. Rola strategii w transformacji do samopodtrzymywalności	150
5. Wdrażanie regionalnych strategii inteligentnych specjalizacji	163
5.1. Zakres i metodyka studium wdrożenia	163
5.2. Regionalne zróżnicowanie innowacyjności	168
5.3. Warunki wstępne i ramy finansowe	176
5.4. Przebieg implementacji	179
5.5. Wpływ terytorialnej organizacji państw na wdrażanie strategii	189
5.6. Priorytety strategii	194
5.7. Transformacja do samopodtrzymywalności w świetle priorytetów strategii	203
5.8. Strategie jako narzędzie stymulowania innowacji i transformacji do samopodtrzymywalności – wnioski z analizy wdrożenia	207
6. Strategie inteligentnych specjalizacji w praktyce transformacji do samopodtrzymywalności	213
6.1. Zakres i metodyka studium porównawczego	213
6.2. Strategia doboru przypadków i charakterystyka materiału źródłowego	215
6.3. Dotychczasowe doświadczenia i wyzwania programowania rozwoju	219
6.4. Kluczowe cechy procesu budowy strategii	224
6.5. Oddziaływanie geograficznych czynników transformacji	227
6.6. Oddziaływanie składników kapitału terytorialnego	232
6.7. Przykładowe przedsięwzięcia implementujące strategie	235
6.8. Typy wiodących strategii inteligentnych specjalizacji	240
6.9. Strategie jako narzędzie transformacji do samopodtrzymywalności – wnioski z porównawczego studium przypadku	241
7. Inteligentne Specjalizacje Pomorza w transformacji do samopodtrzymywalności	245
7.1. Zakres i metodyka studium przypadku	245
7.2. Charakterystyka warunków, poziomu i czynników regionalnej innowacyjności	248
7.3. Geneza priorytetów strategii	253

7.4. Proces formułowania priorytetów	259
7.4.1. Rekonstrukcja procesu	259
7.4.2. Analiza krytyczna	266
7.5. Charakterystyka priorytetów	270
7.5.1. Zakres przedmiotowy specjalizacji	270
7.5.2. Priorytetowe kierunki badawcze	273
7.5.3. Przedsięwzięcia horyzontalne oraz współpraca w innych obszarach tematycznych	275
7.5.4. Ograniczenia i preferencje konkursowe dla projektów	275
7.6. Wsparcie implementacji	277
7.6.1. Usługi doradcze na rzecz skonsolidowania środowisk ISP	277
7.6.2. Animacja procesów przedsiębiorczego odkrywania	278
7.7. Wytwory implementacji	279
7.7.1. Projekty badawczo-rozwojowe i inwestycje profilowane w przedsiębiorstwach	279
7.7.2. Infrastruktura badawczo-rozwojowa	284
7.7.3. Grupy tematyczne i konsorcja	286
7.7.4. Obsługa inwestorów	288
7.7.5. Infrastruktura i kierunki kształcenia	289
7.8. Szerokie oddziaływanie na obszary działalności inteligentnych specjalizacji	291
7.9. Rola Inteligentnych Specjalizacji Pomorza w transformacji do samopodtrzymywalności – synteza	295
8. Perspektywy kształtowania regionalnej samopodtrzymywalności na bazie strategii inteligentnych specjalizacji	301
8.1. Kryteria wyboru narzędzi interwencji	301
8.2. Strategie inteligentnych specjalizacji w perspektywie 2021–2027	302
8.3. Partnerstwa na rzecz regionalnych innowacji	305
8.4. Laboratoria transformacji do samopodtrzymywalności	307
8.5. Oszczędne innowacje	310
9. Podsumowanie i wnioski	315
9.1. Podsumowanie	315
9.2. Wnioski teoretyczno-metodologiczne	316
9.3. Wnioski poznawcze	319
9.4. Wnioski aplikacyjne	330
Podziękowania	333
Spis literatury	334
Spis tabel	361
Spis rycin	364